

طراحی الگوی امنیت آموزشی و بررسی میزان تحقق آن در دانشگاه علامه طباطبائی

اسماعیل زارعی زوارکی^۱

حسین مختاری هاشم آباد^۲

تاریخ پذیرش: ۹۴/۳/۱۳

تاریخ وصول: ۹۳/۱۰/۳۰

چکیده

هدف اولیه پژوهش حاضر، طراحی الگوی پیشنهادی امنیت آموزشی است. بنابراین با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی، به واکاوی و تبیین مفهوم امنیت آموزشی و مؤلفه‌های آن از زوایه مطالعات امنیت پژوهی و تجارب نهادهای تربیتی در این زمینه پرداخته شده است. در بررسی ادبیات نظری موضوع، چرایی و ضرورت امنیت آموزشی، چیستی و واکاوی مفهومی امنیت آموزشی و چگونگی ارتقای امنیت آموزشی بررسی شده است. امنیت آموزشی از یک طرف به مصونیت محیط و وسایل آموزشی از آسیب‌ها اشاره داشته و از طرف دیگر ناظر به رهایی افراد و گروه‌های مرتبط با محیط آموزشی از تهدیدات و خطرات موجود در قبال ارزش‌های بنیادین ایشان و اطمینان خاطر آنها نسبت به حفظ موجودیت خود در برابر تحولات عادی و تحرکات عمدی می‌باشد. مطالعه موردی این پژوهش، بررسی میزان تحقق امنیت آموزشی در دانشگاه علامه طباطبائی و تعیین اولویت‌های عملی آن با استفاده از الگوی پیشنهادی امنیت آموزشی بوده است. تحقق این مهم با استفاده از روش پیمایشی و اجرای پرسشنامه در دو گروه اساتید و دانشجویان مشغول به تدریس و تحصیل در دانشگاه علامه طباطبائی در سال‌های تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲ و ۹۴-۹۳ صورت گرفته است. پرسشنامه‌ی محقق ساخته اساتید و دانشجویان مبتنی بر رویکرد انسان‌محور در امنیت و با نگاه سرمایه‌بازده طراحی و در نمونه‌ای از دانشجویان و اساتید که به صورت طبقه‌ای در دسترس انتخاب شد، اجرا گردید. مطابق تحلیل‌های بدست آمده از داده‌ها، برآیند امنیت آموزشی در دانشگاه علامه طباطبائی، متوسط بوده است. میانگین کل داده‌ها برابر ۲/۹۵، میانگین داده‌های مربوط به دانشجویان برابر ۳/۰۵ و میانگین داده‌های مربوط به اساتید ۲/۸۲ است. (سؤالات در بازه ۱-پایین‌ترین سطح

۱- دانشیار دانشگاه علامه طباطبائی (نویسنده مسئول) ezaraii@yahoo.com

۲- کارشناس ارشد تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی h.mokhtari.h@gmail.com

پژوهش‌های رهبری و مدیریت آموزشی

امنیت آموزشی- تا ۵- بالاترین سطح- بررسی شده‌اند). برخی از متغیرهای مربوط به امنیت اقتصادی و آتیه دانشجویان و امنیت اقتصادی و شغلی اساتید به عنوان مهم‌ترین خطرات خارجی و برخی متغیرهای مربوط به امنیت فرایند یاددهی- یادگیری اساتید و دانشجویان و نیز برخی متغیرهای مربوط به امنیت تخصصی و بهره‌وری اساتید به عنوان مهم‌ترین خطرات داخلی محسوب می‌شوند. در تحلیل داده‌ها علاوه بر تبیین شاخص‌های فراوانی و گرایش مرکزی، از تحلیل‌های مقایسه‌ای بین طبقات و نیز ضریب همبستگی رتبه‌ای اسپیرمن استفاده شده است.

واژگان کلیدی: امنیت آموزشی، امنیت پژوهی، طراحی الگو، دانشگاه علامه طباطبائی، امنیت دانشجویان، امنیت اساتید.

مقدمه

هر پژوهشی در پی پاسخگویی به یک مسأله می‌باشد. مسأله‌ای که خود برخاسته از یک نیاز^۱ موجود و برآورده نشده است. نیازی که محرک انجام این پژوهش بوده، «امنیت آموزشی»^۲ می‌باشد. انسان‌ها در همه شرایط برای تأمین نیازهای زیستی و تداوم حیات، با یک دیگر وارد فعالیت‌های گوناگون شده و تشکیل جامعه می‌دهند. این در حالی است که همواره خطراتی در مسیر رفع حوایج انسانی و انجام فعالیت‌ها وجود داشته است. بنابراین انسان همواره به دنبال رهایی از خطرات و تهدیدات بالقوه و بالفعل بوده است. لذا تأمین امنیت جامعه، گروه‌ها و افراد آن از مهم‌ترین نیازهای هر جامعه و از کلیدی‌ترین عناصر زندگی بشر می‌باشد (جعفری، ۱۳۹۱).

از طرف دیگر در دوره جنگ سرد، بیشتر تمرکز بر حفظ امنیت ملی بود که به دلیل تنگ نظری حاکم بر آن مورد نقد قرار گرفت و اغلب نویسندگان، معتقد به مفهوم گسترش یافته

-
1. need
 2. Educational Safety

امنیت هستند. باری بوزان در مطالعات خود با عنوان «مردم، دولت ها و هراس» معتقد است به نوعی دیدگاه نسبت به مسئله امنیت نیاز داریم که علاوه بر جنبه‌های نظامی، شامل جنبه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی نیز باشد و با توجه به شرایط گسترده‌تر بین‌المللی تعریف شود (باری بوزان به نقل از جعفری، ۱۳۹۱). از طرفی، آموزش و پرورش - اعم از آموزش ابتدایی، متوسطه و عالی - به رغم ارزش ذاتی و غایی خود، تعیین کننده الگوی کلی نهادها، مؤسسات و سازمان‌های رسمی جامعه است که به واسطه آن، انتقال میراث فرهنگی، آموزش علوم و فنون، رشد و پرورش فردی و اجتماعی میسر می‌گردد. علاوه بر این، نظام آموزش و پرورش در مقایسه با سایر صنایع، صنعت فوق العاده عظیمی است. سرمایه‌گذاری در انسان‌ها با ارزشترین نوع سرمایه‌گذاری است. آموزش افراد نوعی سرمایه‌گذاری در آن‌ها است. چراکه افراد با آموزش، دارای مهارت‌ها و توانایی‌های بیشتر شده و قابلیت‌های آن‌ها افزایش می‌یابد (عمادزاده، ۱۳۸۲).

موارد بالا حاکی از ضرورت سرمایه‌گذاری در آموزش و پرورش به عنوان زیربنای رشد و پیشرفت کشور و توجه به امنیت این حوزه از سرمایه‌گذاری است. نکته قابل تأمل در اینجا، آن است که تمام افراد درگیر با آموزش و پرورش به نحوی اقدام به سرمایه‌گذاری در این نهاد می‌نمایند. به این معنا که، خانواده‌ها، حاکمیت، سرمایه‌گذاران بخش خصوصی و ...؛ از یک سو داشته‌ها - سرمایه - را وارد نظام آموزشی نموده و از سوی دیگر به دنبال تحقق اهداف - بازده‌های سرمایه‌گذاری - هستند.

محیط آموزشی یا تربیتی، محیطی است که در آن فعالیت‌های تربیتی یا خدمات آموزشی ارائه شده و همین امر عامل اجتماع گروه‌های مختلف افراد در کنار یکدیگر می‌باشد. در محیط آموزشی، فراگیران و کادر آموزشی - اجرایی به‌طور مستقیم درگیر بوده و مثلث حاکمیت، خانواده و سرمایه‌گذار بخش خصوصی نیز مؤثر بر محیط و متأثر از آن هستند. بنابراین ما با پنج گروه مواجه هستیم که از یک طرف هر کدام داشته‌ها - سرمایه‌هایی را به محیط آموزشی

می‌آورند؛ و از طرف دیگر، هریک به دنبال دستیابی به منافع -بازده‌های سرمایه‌گذاری- در این محیط هستند.

با این حال، همواره خطرات و تهدیداتی وجود دارد که از یک سو بقای سرمایه‌های ورودی را تهدید کرده و از سوی دیگر اطمینان خاطر از تحقق بازده‌های سرمایه‌گذاری را کاهش می‌دهد. بنابراین تحقق امنیت آموزشی در وهله اول باعث کنترل خطرات و تهدیدات می‌گردد، و در مرحله بعد، امنیت خاطر سرمایه‌گذاران را به دنبال دارد.

امنیت آموزشی در تعریف نظری، از یک طرف به مصونیت محیط و وسایل آموزشی از آسیب‌ها اشاره داشته و از طرف دیگر ناظر به رهایی افراد و گروه‌های مرتبط با محیط آموزشی از تهدیدات و خطرات موجود در قبال ارزش‌های بنیادین ایشان و اطمینان خاطر آنها نسبت به حفظ موجودیت و هویت خود در برابر تحولات عادی و تحرکات عمدی است.^۱

پژوهش حاضر، میزان تحقق امنیت آموزشی در بین دانشجویان و اساتید-کادر آموزشی- دانشگاه علامه طباطبائی را مطالعه می‌کند. به عبارت دیگر چه میزان از بازده‌های مورد انتظار اساتید و دانشجویان از تدریس و تحصیل در دانشگاه در حال تحقق بوده و آنها تا چه حد نسبت به تأمین این بازده‌ها آسوده خاطر هستند.

۱- تا به حال کسی امنیت آموزشی را به عنوان مفهومی جامع مورد مذاقه قرار نداده و برای آن تعریف دقیقی ارائه نداده است. تعریف نظری ارائه شده، برگرفته از تعریف امنیت در معنای عام و یا تعاریف امنیت در سایر حوزه‌ها می‌باشد:

- در اینکه امنیت، رهایی از تهدیدات در قبال ارزش‌های بنیادین (هم برای فرد و هم برای گروه‌ها) است؛ نوعی اتفاق نظر وجود دارد (جعفری، ۱۳۹۱).

- امنیت اجتماعی (جامعه‌ای) عبارتست از اطمینان خاطر گروه‌های مختلف اجتماعی نسبت به حفظ موجودیت و هویت خود در برابر تحولات عادی و تحرکات عمدی (نصری، ۱۳۹۰).

- «یک ملت هنگامی از امنیت برخوردار است که در موقع خطر، مجبور به فدا کردن ارزش‌های حیاتی خود نباشد، اگر مایل بود بتواند از جنگ اجتناب کند و اگر وارد جنگ شد بتواند ارزش‌های حیاتی خود را از طریق پیروزی در نبرد پاس دارد» (لیپمن، ۱۹۴۳؛ به نقل از جعفری، ۱۳۹۱).

از این رو تعریف عملیاتی امنیت آموزشی عبارتست از مصونیت و اطمینان خاطر دانشجویان و اساتید دانشگاه علامه طباطبائی - گروه‌های اصلی در فرایند آموزش - نسبت به خطرات و ریسک‌های موجود در دانشگاه، تعیین سطح مصونیت و اطمینان خاطر ایشان و راه‌های ارتقای آن.

در این مقاله ضمن تبیین مؤلفه‌های مفهوم امنیت آموزشی و روابط آنها با یکدیگر، در قالب الگوی امنیت آموزشی؛ وضعیت امنیت آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی و مهم‌ترین تهدیدهای پیش‌روی آن توصیف شده و راهکارهایی جهت ارتقای امنیت آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی مطرح می‌شود.

الگوی امنیت آموزشی

الگو در واقع ماهیت و عصاره دانش و اندیشه دیدگاه یک متخصص است که به طور واضح و مختصر بیان شده است. (بولا، ۱۹۷۵؛ به نقل از دهقانی، ۱۳۹۰) والاس (۱۹۹۴؛ به نقل از دهقانی، ۱۳۹۰) الگو پردازی را روند توسعه و انتزاع واقعیت، یعنی الگو می‌داند.

در این بخش سعی شده است تا از طریق به کارگیری روش توصیفی - تحلیلی در مطالعات امنیت پژوهی و تجارب جهانی در ارتباط با ایمنی مدارس و دانشگاه‌ها، الگوی امنیت آموزشی ارائه شود. بررسی میزان تحقق امنیت آموزشی در هر محیط آموزشی، تعیین مهم‌ترین خطرات پیش روی امنیت آموزشی و اولویت‌های ارتقای امنیت آموزشی در آن محیط، کارکردهای اصلی این الگو هستند. بدیهی است الگوی امنیت آموزشی از طریق تعریف این مفهوم، تبیین ابعاد و سطوح امنیت آموزشی، توصیف فرایند و مراحل ارتقای امنیت آموزشی؛ کارکردهای فوق‌الذکر را تحقق می‌بخشد.

بدون بهره‌مندی محیط آموزشی از سطح قابل قبولی از امنیت، نمی‌توان از کیفیت فرایند یاددهی - یادگیری سخن گفت. بنابراین توجه به امنیت آموزشی، به عنوان یک ضرورت، در همه فرایند آموزش - از طراحی تا اجرا و ارزشیابی - باید مورد توجه قرار گیرد.

در سال ۲۰۱۲ از بین دانش آموزان ۱۲ تا ۱۸ سال حدود ۱۳۶۴۹۰۰ قربانی در اثر قصور و کوتاهی در انجام وظیفه در مارس وجود داشته است. که ۶۱۵۶۰۰ قربانی سرقت و ۷۴۹۲۰۰ قربانی خشونت بوده‌اند (سیمونه رابرز^۱، ۲۰۱۴).

ایمنی برای کودکان مدرسه‌ای [در آمریکا] یک توجه ملی است. همه جنبه‌های ایمنی و امنیت آموزشی مورد بازبینی است و بخش‌های مدرسه برای حفظ ایمنی دانش آموزان و کارکنان به ژرف‌اندیشی می‌پردازند (گزارشی از انجمن بین المللی برنامه‌ریزی تسهیلات آموزشی^۲، ۲۰۱۳). علت این امر آن است که نظریه پردازان آمریکایی معتقدند، ایمنی برای پروراندن یک محیط که موجب یادگیری و رشد است، و نیز برای ایجاد روابطی سالم تر حیاتی می باشد (گزارشی از اداره آموزش عمومی نیو مکزیکو^۳، ۲۰۰۶).

در پژوهشی که از والدین دانشگاه دِ لا ساله^۴ انجام شده است، ایشان در پاسخ به این سؤال که با توجه به چه معیارهایی، یک محیط آموزشی را برای فرزندان‌شان انتخاب می‌کنند؛ به ترتیب موارد زیر را پاسخ دادند:

- ۱- استانداردهای علمی بالا؛
- ۲- ایمنی و امنیت؛
- ۳- به کارگیری دانش آموزان بعد از فراغت از تحصیل؛
- ۴- میزان شهریه معقول؛
- ۵- اعتبار و نام مدرسه، تصورشان از مدرسه و شهرت آن (کارملین کورتز- آنتینگ^۵، ۲۰۱۱).

1. Simone robbers

۲- گزارشی که مشترکاً توسط مرکز ملی آمار آموزش (NCES)، مؤسسه علوم آموزش (IES) در دپارتمان آموزش ایالت متحده و اداره آمار قضایی (BJS) در دپارتمان قضایی ایالت متحده تولید شده است.

3. Council of Educational Facilities Planners International

4. New Mexico Public Education Department

5. De La Salle University-Dasmariñas

6. Carmelyn Cortez-Antig

این امر از اهمیت امنیت در محیط آموزشی برای والدین حکایت می‌کند. به طوری که در سال ۲۰۰۴ سبب شد نشست سران ملی ایمنی عمومی محوطه‌های دانشگاه‌ها در بالتی مور آمریکا برگزار شود. سه نکته مهم که از مذاکرات نمایندگان دستگاه‌های اجرایی آمریکا در این نشست بدست آمده شامل موارد زیر است (اداره اجتماعی خدمات انتظامی هدفمند، ۲۰۰۵):

۱- لزوم غلبه بر عواملی که نوآوری را در زمینه تأمین امنیت محوطه عمومی دانشگاه محدود می‌کند. در حال حاضر هیچ سازمان یا اتحادیه‌ای که نمایندگی تأمین امنیت محیط‌های عمومی را به عهده داشته باشد، وجود ندارد.

۲- ایجاد یک برنامه کار ملی در خصوص تأمین امنیت محوطه عمومی دانشگاه‌ها برای هدایت تلاش‌های آتی نمایندگان دولت، سازمان‌های غیرانتفاعی، شرکت‌ها و صنایع و انجمن‌های حرفه‌ای.

۳- تأسیس یک مرکز ملی تأمین امنیت محوطه‌های دانشگاهی جهت حمایت از به مشارکت گذاشتن اطلاعات، ایجاد سیاست‌ها، رویه‌های الگو، عملکردها و تحقیقات. بنابراین اهمیت موضوع به حدی بوده است که در ایالات متحده، مرکزی ملی که مأموریت آن، تأمین امنیت محوطه دانشگاهی است؛ تشکیل شده است. هر یک از مؤسسات عمومی و خصوصی آموزش عالی کمیته‌ای با اهداف زیر دارند:

- اطمینان از ایمنی و رفاه عمومی دانشجویان در محوطه‌های دانشگاه

- تدارک دیدن سیاست‌ها، رویه‌ها و راهبردها برای حفظ یک محیط ایمن

امنیت آموزشی از جنس نیاز است. یعنی حصول یادگیری و تحقق خودشکوفایی نیازمند یک محیط آموزشی ایمن می‌باشد. بنابراین ارتقای امنیت آموزشی عبارتست از حرکت از یک نیاز به سوی رفع آن نیاز.

به دلیل برخی ویژگی‌های ذاتی امنیت، از جمله نسبی بودن آن، نمی‌توان سقفی برای آن تعیین نمود. از سوی دیگر به دلیل ویژگی بسیط بودن مفهوم امنیت؛ می‌توان برای آن ابعاد در نظر گرفت (جعفری، ۱۳۹۱). مجموع این عوامل، باعث دشواری تبیین و اندازه‌گیری این مفهوم می‌گردد.

از این رو، برای مشخص شدن مفهوم امنیت آموزشی ابتدا باید مفاهیم «امنیت» و «آموزش» تبیین شود. امنیت از واژگان secure و safe اخذ گردیده‌است که در زبان فارسی معادل‌هایی چون امن، محفوظ، آسایش و ... برای آن آورده می‌شود. در اینکه امنیت، رهایی از تهدیدات در قبال ارزش‌های بنیادین (هم برای فرد و هم برای گروه) است؛ (جعفری، ۱۳۹۱) و تأمین آن، به نوعی مهم‌ترین مسئولیت حاکمیت در قبال مردم می‌باشد؛ نوعی اتفاق نظر وجود دارد. اما در سه موضوع اساسی آن یعنی: امنیت برای چه کسی؟، امنیت در مقابل چه کسی یا چه چیزی؟ و چگونگی تأمین امنیت اختلاف نظر زیادی وجود دارد (نصری، ۱۳۹۰).

هرگونه فعالیت و تدبیر از پیش طرح ریزی شده‌ای که هدف آن آسان کردن یادگیری برای یادگیرندگان است؛ آموزش نامیده می‌شود (سیف، ۱۳۹۰).

طراحی و ایجاد هر محیط تربیتی، جهت تحقق اهدافی در فراگیران، از طریق یادگیری می‌باشد. آنچه باعث تسهیل یادگیری می‌شود، آموزش نام دارد. به تعبیر دیگر، آموزش، مجموعه تصمیمات و اقداماتی است که یکی پس از دیگری اتخاذ می‌شود یا انجام می‌گیرد و هدف از آن دستیابی هرچه بیشتر فراگیر به هدف‌های آموزشی است (فردانش، ۱۳۹۰).

محیط آموزشی محیطی است که در آن خدمات آموزشی ارائه می‌گردد. همان‌طور که هدف از آموزش تسهیل یادگیری است (سیف، ۱۳۹۰)، می‌توان از یادگیری به عنوان خروجی محیط آموزشی یادکرد. محیط آموزشی می‌تواند واقعی و مجازی باشد. از سوی دیگر، می‌تواند به رسمی و غیر رسمی تقسیم شده (فریده مشایخ، ۱۳۹۱) و یا در طبقه‌بندی کاملتری به سه نوع رسمی، نیمه رسمی - مهارت آموزی در خارج از مدرسه و دانشگاه - و غیر رسمی

تقسیم شود (محسن پور، ۱۳۹۰). در پژوهش حاضر، تمرکز بیشتر بر محیط آموزش عالی، رسمی و واقعی است.

با وجود ارائه‌ی تعاریف گوناگون از امنیت، همواره باید به این سؤالات پاسخ دهیم که «در کدام محیط»، به دنبال تأمین ایمنی «چه کسانی» در برابر «چه تهدیداتی» و «به چه نحوی» هستیم؛ بنابراین مؤلفه‌های ثابت امنیت، عبارتند از:

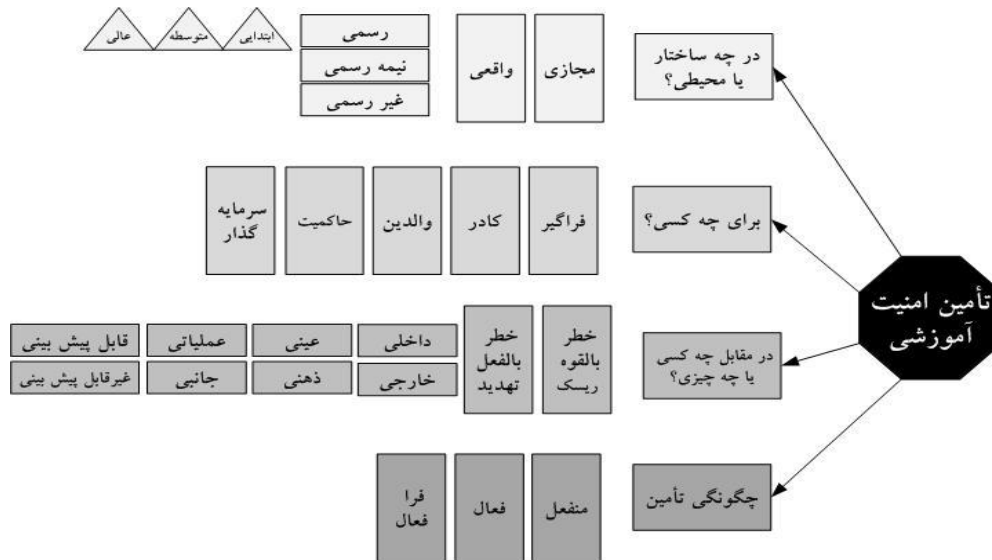
۱- انسان، گروه یا جامعه به عنوان محور امنیت

۲- محیطی که بستر وقوع امنیت یا ناامنی می‌باشد.

۳- خطراتی که یا به صورت بالفعل می‌باشند؛ که به آن تهدید گفته می‌شود و یا به صورت بالقوه می‌باشند که از آن به ریسک تعبیر می‌شود.

۴- فرایند برقراری امنیت که می‌تواند به صورت رهایی بخشی از تهدید باشد-گفتمان سلبی ابتدایی- و یا به صورت پیشگیری از وقوع تهدیدات بالقوه- خطر- باشد که در این صورت محصول آن ایجاد اطمینان خاطر است-گفتمان سلبی پیشرفته- و یا اینکه به صورت مناسب سازی محیط برای رشد و بسط ظرفیت و توانمندی خلاق هر انسانی باشد - گفتمان ایجابی (ماه‌پیشینیان، ۱۳۸۹ به نقل از جعفری، ۱۳۹۱).

با توجه به این مؤلفه‌ها باید گفت که امنیت آموزشی، در واقع امنیت در محیط آموزشی یا تربیتی است؛ چراکه از بین چهار مؤلفه اصلی امنیت، تنها یکی از آنها- عنصر محیط یا بستر وقوع- در امنیت آموزشی ثابت است و سه عنصر دیگر- یعنی آنکه یا آنچه به دنبال تأمین آن هستیم، خطر یا ریسک و نحوه برقراری تأمین- می‌توانند صور مختلفی داشته باشند. اگر چه محیط تربیتی نیز خود دارای اقسام گوناگونی- اعم از رسمی، غیررسمی؛ ابتدایی، متوسطه و آموزش عالی؛ مجازی، کلاس محور و ...- می‌باشد.

شکل ۱. مؤلفه‌های امنیت آموزشی از منظر مطالعات امنیت پژوهی

در شکل ۱ که امنیت آموزشی از چهار مؤلفه تشکیل می‌شود، محیط آموزشی به عنوان بستر ارتقای امنیت آموزشی در نظر گرفته شده، لیکن مؤلفه‌ی محوری در این الگو «اشخاص ذی نفع» در محیط آموزشی است که در واقع منافع ارتقای امنیت آموزشی به ایشان می‌رسد. علت نظری این امر آن است که امروزه دیگر در مطالعات امنیت پژوهی رویکرد ملی جای خود را به رویکرد انسانی داده است. رویکرد انسانی، انسان محور است، در حالی که رویکرد ملی، دولت محور است. تفاوت امنیت ملی را با امنیت انسان می‌توان در چهار حوزه مرجع، گستره، بازیگران و ابزارها مورد توجه قرار داد (جعفری، ۱۳۹۰). برای روشن تر شدن موضوع، این دو رویکرد را در باره امنیت آموزشی بررسی می‌کنیم:

اگر امنیت آموزشی را با رویکرد ملی بررسی کنیم، دولت، محور امنیت آموزشی می‌بود، در آن حال ما باید امنیت نظام آموزشی را به صورت کلان مورد بررسی قرار می‌دادیم؛ این منظر از امنیت آموزشی به خوبی در «طرح تدوین سند ملی آموزش و پرورش - چکیده

مطالعات محیط‌های مؤثر بر آموزش و پرورش (سطح ملی) بررسی شده، تهدیدات و فرصت‌های پیش روی نظام آموزشی مطرح و راه‌های مقابله با تهدیدات مشخص شده است. این درحالی است که در رویکرد انسان محور، ما به دنبال مقابله با تهدیدات پیش روی افراد درگیر با محیط آموزشی بوده و لذا از امنیت فراگیر، کادر آموزشی و اجرایی، والدین، سرمایه گذاران بخش خصوصی و حاکمیت به عنوان شخص حقوقی سرمایه گذار در محیط آموزشی صحبت می‌کنیم.

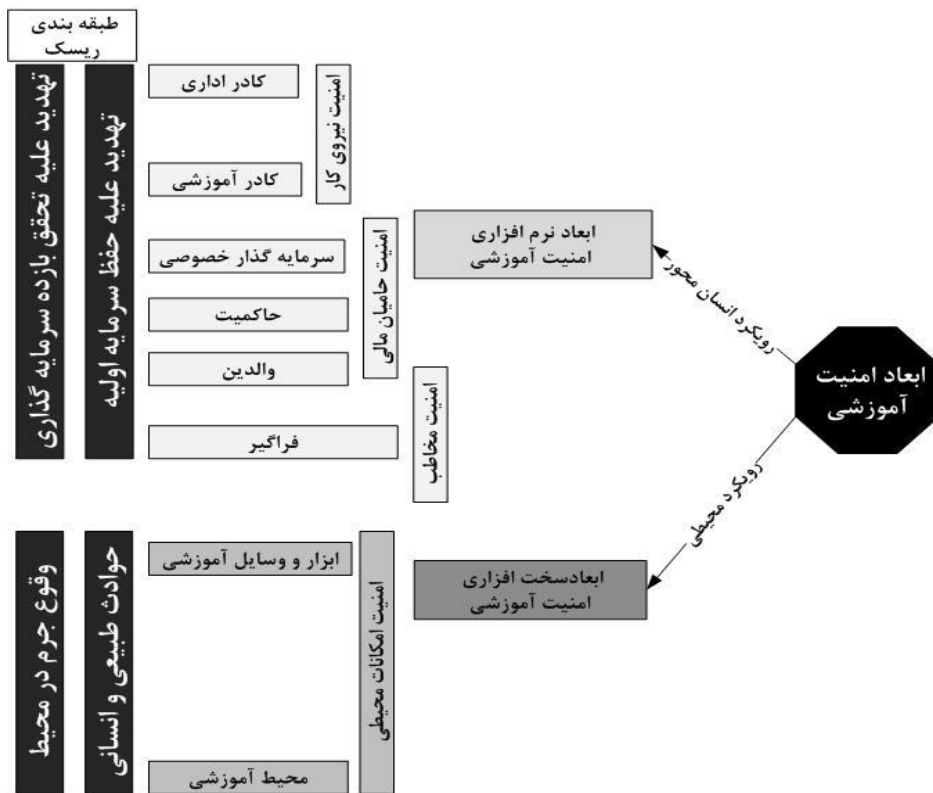
بنابراین بازیگر اصلی امنیت آموزشی در رویکرد ملی، دولت است؛ در حالی که مجموع اشخاص درگیر با محیط آموزشی، بازیگران اصلی امنیت آموزشی انسان محور هستند. به همین خاطر در امنیت انسانی مشارکت وسیع بازیگران مطرح است.

امنیت آموزشی با محوریت امنیت ملی بر توانمندی امنیتی مدارس برای جلوگیری از تهدید داخلی و خارجی متمرکز است؛ در حالی که در امنیت آموزشی انسان محور، بر توانمند سازی، محافظت، رفع مخاطره و جبران خسارت تأکید می‌شود. بنابراین آلودگی‌ها، فقر، از دست دادن شغل، مسائل محیطی و ... همه تهدید محسوب می‌شوند.

بنابراین امنیت آموزشی در نگاه اول دارای دو بعد سخت‌افزاری و نرم‌افزاری می‌باشد. در بعد سخت‌افزاری که رویکرد امنیت ملی یا محیطی بر آن غلبه دارد، امنیت محیط فیزیکی و نیز امنیت وسایل و ابزار موجود در محیط آموزشی بیشتر مورد توجه هستند. وقایع تصادفی با منشأ طبیعی یا انسانی از یک سو و بروز خشونت و جرم در محیط آموزشی از سوی دیگر؛ مهم‌ترین تهدیداتی است که این بعد از امنیت آموزشی را درگیر می‌کند (فنللی و پری، ۲۰۱۳).

رویکرد انسان‌محور در بعد نرم‌افزاری امنیت آموزشی غالب است. یعنی کلیه خطراتی که اشخاص درگیر با محیط آموزشی را تهدید کرده و به طور مستقیم یا غیر مستقیم بر فرایند یاددهی-یادگیری تأثیر می‌گذارد، شامل می‌شود.

در ارتقای بعد نرم‌افزاری امنیت آموزشی، نگاه سرمایه- بازده حاکم است. یعنی باید دقت شود از یک سو چه داشته یا چه سرمایه‌ای- اعم از امکانات مالی، امکانات مادی، سلامت جسمی، سلامت روحی، وقت و ...- وارد محیط آموزشی شده ؛ و از سوی دیگر ورود سرمایه جهت دست‌یابی به چه بازدهی صورت گرفته است. از این رو ریسک‌های آموزشی به دودسته عمده تقسیم می‌شوند: اول، ریسک‌هایی که حفظ سرمایه ورودی را با تهدید مواجه می‌سازند و دوم ریسک‌هایی که مانع تحقق بازده سرمایه‌گذاری هستند- ریسک‌های ناظر به فرایند یاددهی و یادگیری و خروجی‌های آن-.

شکل ۲. ابعاد امنیت آموزشی

حال اگر امنیت را از حیث کیفیت تأمین در سه سطح فرض کنیم:

یک سطح از امنیت به صورت منفعل تأمین می‌شود؛ یعنی آسیب و ناامنی در جامعه ایجاد شده و نظام اجتماعی و سیاسی به صورت منفعلانه^۱، در جهت رفع و مقابله با آن اقدام می‌کند. در این سطح، ارتقای امنیت آموزشی عبارتست از رهایی افراد و گروه‌های درگیر در محیط آموزشی از تهدیدات در قبال ارزش‌های بنیادین. این سطح شامل اقداماتی از قبیل جبران خسارت و بازیابی جمعیت آسیب دیده می‌گردد.

سطح دیگری از امنیت که به صورت پیشگیری تأمین می‌شود؛ فعالانه^۲ وارد عمل شده و مانع از ایجاد ناامنی می‌گردد. در این سطح، ارتقای امنیت آموزشی عبارتست از ایجاد اطمینان خاطر نسبت به حفظ وضع موجود در برابر تحولات عادی و تحرکات عمدی. این سطح شامل اقداماتی از قبیل پیشگیری و آماده‌سازی جمعیت در معرض خطر برای پاسخ‌گویی مناسب به هنگام بروز آن می‌شود.

سطحی دیگر از امنیت نیز وجود دارد که به صورت فرافعال^۳ تأمین می‌شود؛ یعنی از رویکرد امنیت سلبی خارج و امنیت از نوع ایجابی آن تولید می‌شود (نصری، ۱۳۹۰). ارتقای امنیت آموزشی در این سطح عبارتست از تبدیل محیط آموزشی به یک محیط مناسب برای رشد و بسط ظرفیت و توانمندی‌های خلاق هر انسانی. اقداماتی از قبیل اصلاح سیاست‌های آموزشی و تدوین رویه‌ها در این سطح از ارتقای امنیت آموزشی می‌گنجد.

همانطور که امنیت آموزشی در یک تعریف به معنای فقدان ریسک‌های آموزشی یا قابلیت پیش‌بینی یافتن آن است (آون^۴، ۲۰۱۴)؛ آنچه در فرایند ارتقای امنیت آموزشی مطلوب است، مدیریت ریسک‌های آموزشی است. به طوری که مجموع افراد درگیر با محیط آموزشی

-
1. Passive
 2. Active
 3. Proactive
 4. Aven

بتوانند یا از مواجهه با ریسک، اجتناب نموده، یا اثر آن را کاهش داده و یا خنثی نمایند (کریمی، ۱۳۷۷).

ترکی آل الله و همکارانش^۱ در پژوهشی (۲۰۱۴) با عنوان «تعیین روابط علی در خلال امتیازدهی متوازن در ارتباط با اجرای ایمن مدرسه؛ مطالعه موردی عربستان سعودی» به تبیین روابط علی موجود بین عوامل مؤثر در ایمن سازی مدارس پرداخته‌اند. دپارتمان آموزش ایمن و عاری از اعتیاد اداره آموزش آمریکا برای ایجاد و اجرای یک برنامه ارتقای امنیت آموزشی چهار مرحله زیر را پیشنهاد می‌نماید (ای دبورا، وی. ام. ۲. پریس، ۲۰۰۹):

۱- ایجاد سازمان

۲- شناسایی پیشامدها، آسیب پذیری ها و تهدیدات به همراه برآورد ریسک

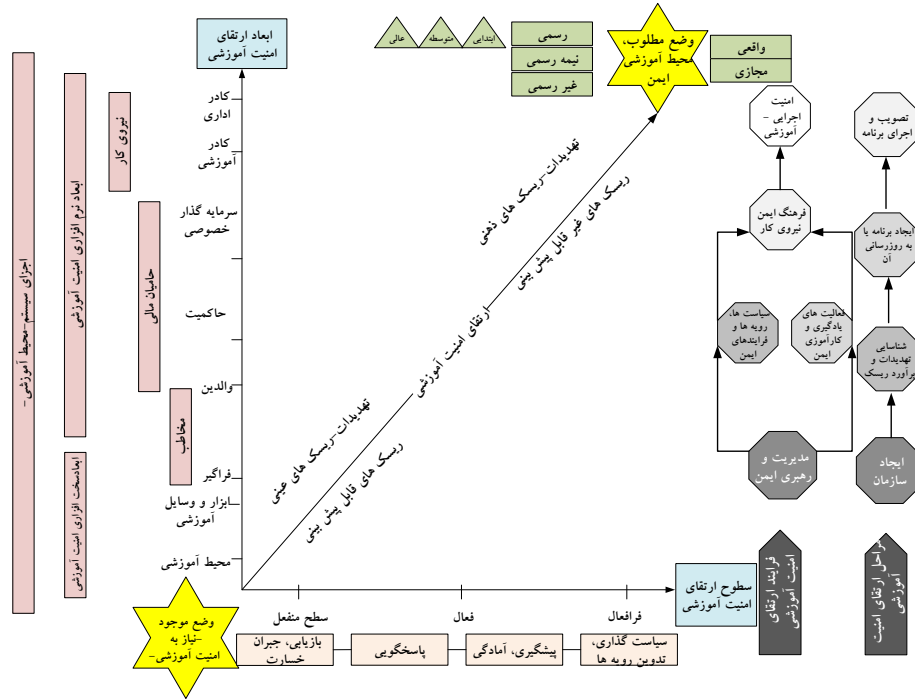
۳- ایجاد یا به روزرسانی برنامه مدیریت ریسک

۴- تصویب و اجرای برنامه مدیریت ریسک

با توجه به مباحث بالا، الگوی پیشنهادی امنیت آموزشی که به تبیین مؤلفه‌های امنیت

آموزشی می‌پردازد؛ در شکل ۳ مشاهده می‌شود:

1. Turki Alolaha
2. Deborah & Price

شکل ۳. الگوی پیشنهادی امنیت آموزشی

امنیت آموزشی در دانشگاه علامه طباطبائی

دانشگاه علامه طباطبائی در سال ۱۳۶۳ هجری شمسی تأسیس و هم اکنون به عنوان بزرگترین و مهمترین دانشگاه علوم انسانی و اجتماعی در کشور می باشد. مطابق آماري که محقق در سال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲ از آموزش دانشکده های این دانشگاه گرفت، تعداد دقیق دانشجویان برابر ۱۹۳۶۸ نفر و تعداد دقیق اعضای هیئت علمی ۴۴۵ نفر بوده است. دانشجویان و اساتید در ۸ دانشکده در حال فعالیت می باشند.

بنابراین براساس آنچه که مطرح شد، سؤال اساسی تحقیق حاضر آن است که مؤلفه‌های امنیت آموزشی کدامند و امنیت آموزشی تا چه اندازه در دانشگاه علامه طباطبائی تحقق یافته است؟

روش تحقیق

بررسی وضعیت امنیت آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی از مطالعات توصیفی بوده و ذیل پژوهش‌های کاربردی قرار می‌گیرد که در آن از روش «پیمایشی»^۱ استفاده شده است. جامعه آماری این تحقیق در برگیرنده اساتید و دانشجویان مشغول به تدریس و تحصیل در دانشگاه علامه طباطبائی در سال‌های تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲ و ۹۴-۹۳ است.

در این پژوهش از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای در دسترس^۲ استفاده شده است. در واقع با توجه به آنکه دانشجویان و اساتید هر یک از دانشکده‌های دانشگاه علامه طباطبائی، خود یک جامعه خاص برای این پژوهش هستند؛ حصول اطمینان از اینکه نمونه جامعه خاص به اندازه کافی معرف آن جامعه باشد؛ مورد نظر بود. از این رو نمونه طبقه‌ای مورد استفاده قرار گرفت. (بیابان گرد، ۱۳۹۰)

حجم نمونه نیز با توجه به جدول مورگان تعیین شده و در جدول ۱، در دو گروه اساتید و دانشجویان، به تفکیک دانشکده‌ها مشاهده می‌شود:

-
1. Survey
 2. Convenience stratified sampling

جدول ۱. حجم جامعه و نمونه دانشجویان و اساتید به تفکیک دانشکده‌ها

ردیف	دانشکده	تعداد دانشجو	حجم نمونه دانشجو	تعداد استاد	حجم نمونه اساتید
۱	روانشناسی و علوم تربیتی	۲۸۰۰	۵۸	۶۳	۲۶
۲	ادبیات و زبان‌های خارجه	۴۰۰۰	۸۲	۱۲۰	۴۸
۳	حقوق و علوم سیاسی	۲۳۰۰	۴۹	۶۳	۲۶
۴	مدیریت و حسابداری	۳۳۰۰	۶۸	۶۸	۲۸
۵	علوم اجتماعی	۲۵۰۰	۵۱	۶۳	۲۶
۶	اقتصاد	۱۳۲۱	۲۹	۶۳	۲۶
۷	بیمه اکو	۲۴۷	۵	۵	۲
۸	پردیس خودگردان	۲۹۰۰	۶۰	اساتید مدعو	۰
	مجموع (دانشگاه)	۱۹۳۶۸	۴۰۲	۴۴۵	۱۸۰

در این تحقیق، از پرسش‌نامه «محقق ساخته» به عنوان ابزار پژوهش استفاده شده است. با توجه به آنکه جامعه آماری و به تبع آن نمونه پژوهش حاضر، شامل دو گروه است؛ لذا برای انجام پژوهش، دو پرسشنامه طراحی شد.

برای بدست آوردن روایی هر دو پرسش‌نامه، علاوه بر مشاوره گرفتن از برخی اساتید دانشگاه و تعدادی از دانشجویان؛ از اساتید تکنولوژی آموزشی جهت تأیید وضوح، قابلیت فهم، تناسب پرسش‌نامه با پرسش‌های پژوهش و سنجش این پرسش‌ها توسط پرسش‌نامه استفاده شد. مطابق روش آلفای کرانباخ^۱، ضریب پایایی به دست آمده برای پرسش‌نامه دانشجویان، برابر ۰/۸۰ و ضریب پایایی بدست آمده برای اساتید، برابر ۰/۸۲ بوده است.

در طراحی پرسش‌نامه پیش فرض بر این بوده است که دانشجو با قوای جسمانی- فیزیکی خاص خود، با درجه‌ای از سلامت روان و عواطف، با سبک زندگی و ارزش‌های اجتماعی خاص خود و نیز با میزانی از دانایی- آموخته‌های قبلی- و توانایی- مهارت‌های قبلی- وارد

1. Cronbach`s alpha

زندگی دانشجویی می‌شود. هریک از دانشجویان سطحی از قوای نفسانی فوق را دارند. سنجش این قوا و ثبت آن در ابتدای دوره، کمک بزرگی به سنجش «امنیت آموزشی» در دانشگاه می‌نماید. بنابراین مؤلفه‌های امنیت آموزشی دانشجویان و متغیرهای ذیل هریک، با استفاده از رویکرد انسانی و نگاه سرمایه - بازده در بعد نرم‌افزاری امنیت آموزشی، ناظر به موارد زیر هستند:

الف- امنیت جسمانی دانشجویان

۱. مصونیت دانشجویان از وقوع حوادث در محیط دانشگاه
۲. صونیت دانشجویان از بحث و مشاجره با کارکنان دانشگاه
۳. مصونیت دانشجویان از درگیری فیزیکی با سایر دانشجویان
۴. مصونیت دانشجویان از درگیری لفظی با سایر دانشجویان
۵. فقدان تهدیدات علیه سلامت جسمانی در محیط دانشگاه

ب- امنیت روانی-عاطفی دانشجویان

- ۱- فقدان مشکل در تعامل با کارکنان دانشگاه
- ۲- فقدان مشکل در تعامل با اساتید دانشگاه
- ۳- حفظ تمرکز در یادگیری به علت ارتباط درست با جنس مخالف
- ۴- عدم آسیب عاطفی در روابط با جنس مخالف
- ۵- حفظ تمرکز در یادگیری با وجود مشکلات خانوادگی
- ۶- حفظ انگیزه در اثر فقدان فاصله بین تصورات قبلی دانشجویان از دانشگاه و وضع موجود آن
- ۷- ارتقای انگیزه در اثر حصول یادگیری در دانشگاه

ج- امنیت اجتماعی دانشجویان

- ۱- اطمینان خاطر از ثبات ارزش‌های حاکم بر زندگی دانشجویان- ثبات سبک زندگی-
- ۲- اطمینان خاطر از عدم گرفتاری در دام گروه‌های ناهنجار
- ۳- اطمینان خاطر از عدم گرفتاری در دام اعتیاد
- ۴- سازگاری با سبک زندگی دانشجویی
- ۵- سازگاری با سبک زندگی خوابگاهی

د- امنیت اقتصادی دانشجویان

- ۱- اطمینان خاطر نسبت به تأمین هزینه‌های زندگی در زمان دانشجویی

و- امنیت فرایند یاددهی-یادگیری دانشجویان

- ۱- تقویت و کاربرد دانسته‌ها و مهارت‌های به دست آمده در سال‌های گذشته در محیط دانشگاه

- ۲- پیوستگی مباحث تئوری و عملی دانشگاه با یک دیگر
- ۳- شفافیت خروجی‌ها و مهارت‌های حاصل شده در مقطع برای دانشجویان
- ۴- به روز بودن مطالب آموزشی در دانشگاه، با توجه به فضای جهانی رشته
- ۵- کیفیت بالای خدمات آموزشی و تناسب خدمات با محتوا
- ۶- تناسب خروجی پیش‌بینی شده برای مقطع با ترکیب ارائه دروس در مقطع

ه- امنیت آتیه دانشجویان

- ۱- اطمینان خاطر نسبت به آینده
- ۲- ایجاد توان کارآفرینی در اثر تحصیل در دانشگاه
- ۳- ایجاد توان پژوهش در زمینه تخصصی رشته در اثر تحصیل در دانشگاه
- ۴- ایجاد توان تدریس دروس تخصصی در اثر تحصیل در دانشگاه

- ۵- تسهیل مسیر ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر در اثر آموزش‌های موجود
 - ۶- اطمینان خاطر نسبت به اعتبار مدرک دانشجویان در جامعه بعد از فراغت از تحصیل
- پرسشنامه امنیت آموزشی اساتید همانند پرسشنامه دانشجویان، با استفاده از رویکرد انسانی و نگاه سرمایه - بازده ذیل بعد نرم‌افزاری امنیت آموزشی طراحی شد. بنابراین مؤلفه‌های امنیت آموزشی اساتید و متغیرهای آن شامل موارد زیر هستند:

الف- امنیت جسمانی اساتید

- ۱- فقدان تهدیدات علیه سلامت جسمانی در محیط دانشگاه
- ۲- عدم حوادث غیر مترقبه (تصادف، صدمه، برق گرفتگی، سقوط و ...) در محیط دانشگاه

۳- استاندارد بودن محیط دانشگاه

۴- غیر قابل پیش‌بینی بودن حوادث در دانشگاه

ب- امنیت روانی-اجتماعی اساتید

- ۱- برخورداری دانشگاه از استانداردهای محیط‌های حرفه‌ای
- ۲- حاکم بودن روابط حسنه بین اساتید و دیگر همکاران
- ۳- القای آرامش روانی به اساتید در اثر حضور در محیط دانشگاهی
- ۴- وجود روابط حسنه بین اساتید و دانشجویان

ج- امنیت بهره‌وری اساتید

- ۱- احساس مفید بودن به هنگام کار در دانشگاه
- ۲- بهره‌وری در کارهای آموزشی
- ۳- بهره‌وری در کارهای پژوهشی

د- امنیت تخصصی اساتید

- ۱- تناسب وظایف سازمانی در دانشگاه با تخصص
- ۲- استفاده حداکثری از ظرفیت و توان اساتید
- ۳- امکان ارتقای تخصص اساتید در دانشگاه
- ۴- نزدیکی فضای کار علمی در دانشگاه با تجربه و میدان عمل

و- امنیت شغلی اساتید

- ۱- اطمینان اساتید از آتیه‌ی کار دانشگاهی
- ۲- پویایی اساتید با وجود اطمینان خاطر ایشان نسبت به آینده‌ی کاری
- ۳- رضایت شغلی اساتید
- ۴- رضایت از پایگاه اجتماعی شغل و نفوذ آن در جامعه

ه- امنیت اقتصادی اساتید

- ۱- کفایت درآمد حاصل از کار در دانشگاه برای تأمین نیازهای عرفی زندگی اساتید
- ۲- رضایت از میزان درآمد در مقایسه با درآمد سایر اساتید سایر رشته‌ها
- ۳- رضایت از میزان درآمد در مقایسه با درآمد جهانی اساتید هم‌رشته
- ۴- رضایت از میزان درآمد اساتید در مقایسه با درآمد سایر مشاغل تخصصی جامعه

ی- امنیت فرایند یاددهی-یادگیری اساتید

- ۱- اطمینان خاطر از فرایند یاددهی یادگیری
- ۲- شفافیت کار اساتید در امر آموزش، به دلیل شفافیت غایات آموزشی مقطع و دروس
- ۳- تحقق غایات تعیین شده برای مقطع در اثر طراحی درست دروس آن مقطع
- ۴- اختیار عمل اساتید در تصمیم‌گیری‌های آموزشی در حوزه محتوای تدریس و نحوه

ارائه‌ی آن

- ۵- امکانات لازم برای ارائه‌ی آموزش به روش صحیح و متناسب با محتوای درس
 - ۶- توانایی نظام ارزشیابی در اندازه‌گیری غایات تعیین شده برای دروس
 - ۷- توجه توأمان به مباحث نظری و عملی در تدریس
- با توجه به آنکه پژوهش حاضر جنبه‌ی توصیفی دارد، برای تجزیه و تحلیل داده‌های بدست آمده از پرسش‌نامه، بیشتر از آمار توصیفی استفاده گردید. مراحل تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش صورت زیر است:
- ۱- طبقه بندی داده‌ها با استفاده از جدول توزیع فراوانی و به کارگیری شاخص‌های گرایش مرکزی؛ به ویژه میانگین برای تجزیه و تحلیل داده‌ها
 - ۲- تحلیل مقایسه‌ای داده‌ها، به تفکیک دانشکده، مبتنی بر میانگین پاسخ‌ها
 - ۳- استفاده از ضریب همبستگی رتبه‌ای اسپیرمن برای فهم روابط بین مؤلفه‌ها، متغیرها و طبقات جهت ایجاد امکان پیش‌بینی
- در تجزیه و تحلیل داده‌های این پژوهش موارد زیر در نظر گرفته شده است:
- پاسخ اغلب سؤالات هر دو پرسش‌نامه در طیفی از «۱» تا «۵» («۱»: کاملاً مخالف - خیلی کم؛ «۲»: مخالف - اندکی؛ «۳»: بدون نظر - متوسط؛ «۴»: موافق - زیاد؛ «۵»: کاملاً موافق - خیلی زیاد) قرار می‌گیرد.
 - پیش فرض بر این بوده که جهت سؤالات باید مثبت باشد؛ لذا هر چه از پاسخ «۱» به سمت پاسخ «۵» حرکت می‌کنیم، بر میزان تحقق امنیت آموزشی افزوده می‌شود. بنابراین با توجه به پاسخ‌ها پنج وضعیت - بسیار خوب، خوب، متوسط، ضعیف و بسیار ضعیف - برای امنیت آموزشی قابل تصور است.
 - با توجه به پیش فرض بالا؛ هنگام ورود داده‌ها، سؤالاتی را که جهت منفی داشتند؛ به مثبت تبدیل کرده و پاسخ آن‌ها را در طیف ۱ تا ۵ پاسخ‌ها، برگردان کردیم.
 - در تجزیه و تحلیل داده‌ها، عدم پاسخ به سؤال پرسشنامه به منزله پاسخ متوسط - بدون نظر در نظر گرفته شد و از این رو عدد ۳ جایگزین شد.

طراحی الگوی امنیت آموزشی و بررسی میزان تحقق آن در... ۱۰۵

- سؤالات انتهایی پرسش نامه اساتید که از مهم ترین مانع موجود در مسیر ارتقای هریک از مؤلفه های امنیت آموزشی ایشان سؤال می کرد؛ بر مبنای محور فرایند ارتقای امنیت آموزشی در الگوی پیشنهادی امنیت آموزشی طراحی شده است. بنابراین هرچه پاسخ به ۱ نزدیک تر باشد، میزان تحقق امنیت آموزشی پایین تر بوده و هرچه به ۵ نزدیک تر باشد؛ بر میزان امنیت آموزشی افزوده می شود.

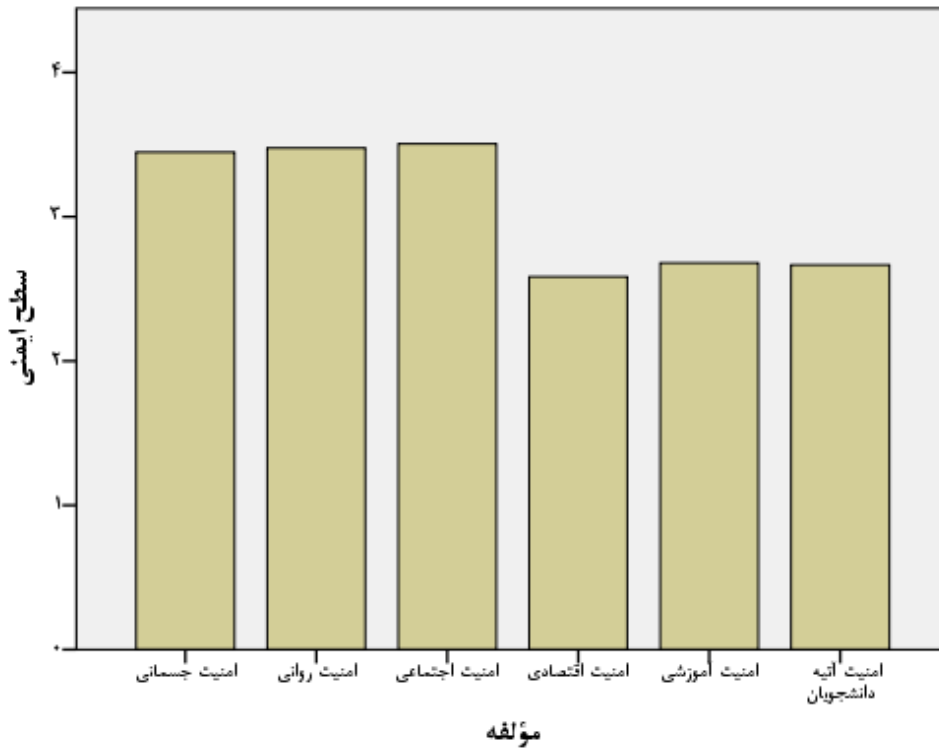
- ضرایب همبستگی معنادار بالاتر از ۰/۵ در تحلیل داده ها ذکر شده است.

نتایج

سؤال تحقیق: امنیت آموزشی تا چه اندازه در دانشگاه علامه طباطبائی تحقق یافته است؟

امنیت آموزشی اساتید و دانشجویان دانشگاه علامه طباطبائی؛ در سطحی نزدیک به متوسط قرار دارد. چراکه میانگین کلیه داده های بدست آمده از ایشان، برابر با ۲/۹۵ است.

امنیت آموزشی دانشجویان دانشگاه علامه طباطبائی؛ در سطح متوسط قرار دارد. چراکه میانگین به دست آمده از کلیه پاسخ های داده شده توسط دانشجویان برابر با ۳/۰۵ می باشد. نیمی از مؤلفه های شش گانه امنیت آموزشی دانشجویان در وضعیت متوسط رو به خوب هستند. در حالی که سه مؤلفه دیگر امنیت آموزشی دانشجویان، در وضعیت متوسط رو به ضعیف هستند نمودار ۱، نمایی از وضعیت امنیت آموزشی دانشجویان دانشگاه علامه طباطبائی را با توجه به میانگین مؤلفه ها نشان می دهد.

نمودار ۱. وضعیت مؤلفه‌های امنیت آموزشی دانشجویان

مهم‌ترین خطرات پیش روی امنیت آموزشی دانشجویان، متغیرهایی هستند که کمترین شاخص‌های مرکزی را داشته باشند. در جدول ۲، فهرستی از متغیرهایی که سؤالات مربوط به آنها کم‌ترین میانگین، میانه و نما را دارد، دیده می‌شود.

جدول ۲. مهم ترین متغیرهای در معرض خطر پیش روی امنیت آموزش دانشجویان

ردیف	مؤلفه امنیت آموزشی دانشجویان	متغیر در معرض خطر	شاخص های مرکزی		
			میانگین	میانه	نما
۱	امنیت آتیه	اطمینان خاطر نسبت به آینده	۲/۰۱	۲	۱
۲	امنیت آتیه	اطمینان خاطر نسبت به اعتبار مدرک دانشجویان در جامعه بعد از فراغت از تحصیل	۲/۳۰	۲	۱
۳	امنیت فرایند یاددهی-یادگیری	کیفیت بالای خدمات آموزشی و تناسب خدمات با محتوا	۲/۴۳	۲	۱
۴	امنیت فرایند یاددهی-یادگیری	به روز بودن مطالب آموزشی در دانشگاه، با توجه به فضای جهانی رشته	۲/۵۷	۲	۱
۵	امنیت اقتصادی	اطمینان خاطر نسبت به تأمین هزینه های زندگی در زمان دانشجویی با توجه به خدمات صندوق رفاه دانشجویی	۲/۲۵	۲	۲
۶	امنیت فرایند یاددهی-یادگیری	تقویت و کاربرد دانسته ها و مهارت های بدست آمده در سال های گذشته در محیط دانشگاه	۲/۳۷	۲	۲
۷	امنیت آتیه	ایجاد توان کارآفرینی-بازده اقتصادی- در اثر تحصیل در دانشگاه	۲/۴۴	۲	۲
۸	امنیت فرایند یاددهی-یادگیری	شفافیت خروجی ها و مهارت های حاصل شده در مقطع برای دانشجویان	۲/۷۲	۲	۲
۹	امنیت فرایند یاددهی-یادگیری	تناسب خروجی پیش بینی شده برای مقطع با ترکیب ارائه دروس در مقطع	۲/۳	۲	۳

تحلیل میانگین داده‌ها به تفکیک دانشکده‌ها در جدول ۳، امکان مقایسه میزان تحقق مؤلفه‌های امنیت آموزشی دانشجویان را در دانشکده‌های مختلف ممکن می‌سازد. در این بین دانشکده مدیریت و پردیس خودگردان، نسبت به سایر دانشکده‌ها وضعیت ایمن‌تری برای دانشجویان دارند.

جدول ۳. میانگین مؤلفه‌های امنیت آموزشی دانشجویان به تفکیک دانشکده‌ها

مؤلفه‌ها	امنیت جسمانی	امنیت روانی	امنیت اجتماعی	امنیت اقتصادی	امنیت یاددهی-یادگیری	امنیت آتیه دانشجویان (دانشکده)	مجموع
روانشناسی و علوم تربیتی	۳/۳۳	۳/۴۴	۳/۴۰	۲/۴۲	۲/۶۸	۲/۸۱	۳/۰۱
ادبیات و زبان‌های خارجه	۳/۵۵	۳/۷۱	۳/۶۵	۲/۴۸	۲/۹۲	۲/۸۹	۳/۲۰
حقوق و علوم سیاسی	۳/۴۱	۳/۳۶	۳/۳۸	۲/۵۸	۲/۶۳	۲/۴۶	۲/۹۷
مدیریت و حسابداری	۳/۲۵	۳/۵۲	۳/۵۲	۲/۷۶	۲/۷۶	۲/۶۵	۳/۰۸
علوم اجتماعی	۳/۴۹	۳/۵۱	۳/۵۳	۲/۴۳	۲/۵۶	۲/۴۶	۳/۰۰
اقتصاد	۲/۹۱	۲/۶۳	۲/۷۱	۲/۶۸	۲/۹۷	۲/۴۶	۲/۷۳
بیمه اکو	۳/۲۰	۳/۱۲	۳/۲۹	۲/۷۰	۲/۶۲	۲/۱۷	۲/۸۵
پردیس خودگردان	۳/۹۱	۳/۶۴	۳/۸۶	۲/۷۵	۲/۲۵	۲/۷۱	۳/۱۹
مجموع (دانشگاه)	۳/۴۵	۳/۴۷	۳/۵۰	۲/۵۸	۲/۶۷	۲/۶۶	۳/۰۵

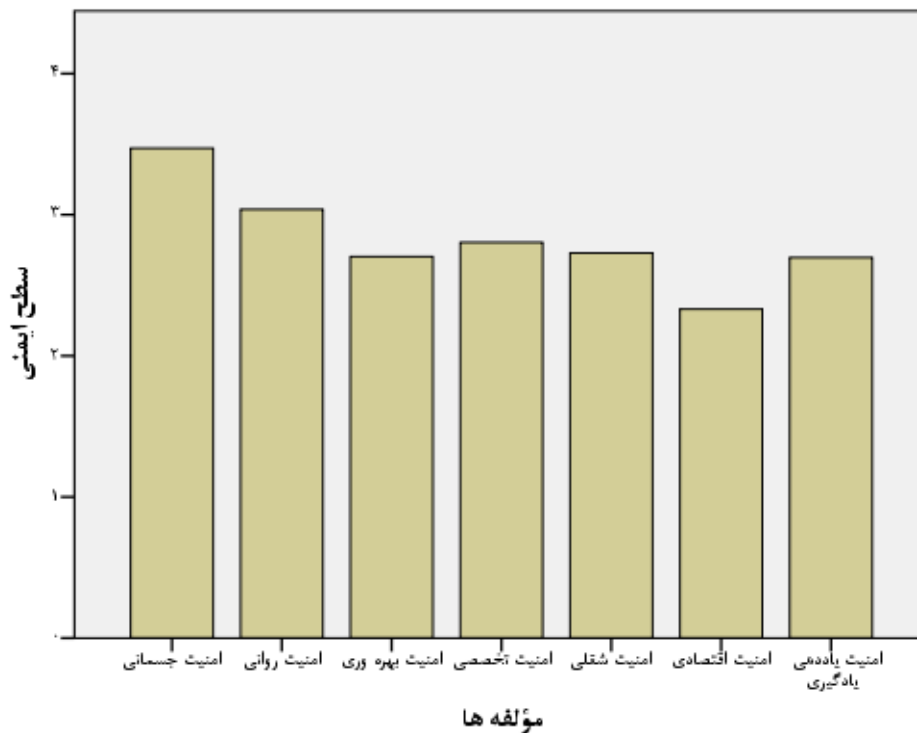
در امنیت آموزشی دانشجویان، بین مؤلفه‌های امنیت روانی و امنیت اجتماعی همبستگی معناداری با ضریب ۰/۵۲ وجود دارد. این درحالی است که بین طبقات مختلف - اعم از سن، تأهل، جنسیت و مقطع - با میانگین مؤلفه‌های امنیت دانشجویان همبستگی معناداری یافت نشد. همبستگی بین سؤالات پرسشنامه دانشجویان در جدول ۴، مشاهده می‌نماید:

جدول ۴. همبستگی بین سؤالات پرسشنامه امنیت آموزشی دانشجویان

ردیف	مؤلفه	سؤال اول	سؤال دوم	ضریب همبستگی
۱	جسمانی	دیدن بحث و مشاجره سایرین با کارکنان	رویه‌های اداری به عنوان عامل وقوع مشاجرات دانشجویان با کارکنان	۰/۵۵
۲	اجتماعی	اطمینان خاطر از عدم گرفتاری در دام گروه‌های ناهنجار	اطمینان خاطر از عدم گرفتاری در دام اعتیاد	۰/۵۶
۳	اجتماعی	نگرانی خانواده از تغییر ارزش‌های حاکم بر زندگی دانشجو	دنبال کردن تغییر ارزش‌ها توسط دانشجو	۰/۵۲
۴	اجتماعی	سازگاری با سبک زندگی دانشجویی	سازگاری با سبک زندگی خوابگاه	۰/۵۱
۵	اقتصادی	دنبال کردن کار دانشجویی برای رفع نیازهای اقتصادی	دنبال کردن کار دانشجویی از جهت پر کردن وقت‌های خالی و کسب تجربه	۰/۵۸
۶	یاددهی - یادگیری	به روز بودن مطالب آموزشی در دانشگاه، با توجه به فضای جهانی رشته	کیفیت بالای خدمات آموزشی و تناسب خدمات با محتوا	۰/۵۲
۷	آتیه دانشجویان	زیاد اندیشیدن به وضعیت آینده خود	نگرانی کننده بودن اندیشه‌های مرتبط با آینده	۰/۵۰
۸	آتیه دانشجویان	ایجاد توان پژوهش در زمینه تخصصی رشته در اثر تحصیل در دانشگاه	ایجاد توان تدریس دروس تخصصی در اثر تحصیل در دانشگاه	۰/۶۶
۹	آتیه دانشجویان	ایجاد توان تدریس دروس تخصصی در اثر تحصیل در دانشگاه	تسهیل مسیر ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر در اثر آموزش‌های موجود	۰/۵

با توجه به میانگین داده‌های مربوط به اساتید که برابر با ۲/۸۲ می‌باشد، در توصیف کلی سطح امنیت آموزشی اساتید دانشگاه علامه طباطبائی باید گفت که امنیت آموزشی ایشان، اندکی پایین‌تر از سطح متوسط می‌باشد. البته باید توجه داشت که بخشی از پایین بودن این رقم، ناشی از آن است که برخی از سؤالات به ویژه در امنیت اقتصادی، جنبه‌ی مقایسه‌ای و هنجاری داشته و صرف دغدغه و تهدید را در نظر ندارد.

نمودار ۲، نمایی از وضعیت امنیت آموزشی اساتید دانشگاه علامه طباطبائی را با توجه به میانگین مؤلفه‌ها نشان می‌دهد.

نمودار ۲. وضعیت مؤلفه‌های امنیت آموزشی اساتید

مهم‌ترین خطرات پیش‌روی امنیت آموزشی اساتید، متغیرهایی هستند که کمترین شاخص‌های مرکزی را داشته باشند. در جدول ۵، فهرستی از متغیرهایی که سؤالات مربوط به آنها کم‌ترین میانگین، میانه و نما را دارد، دیده می‌شود.

جدول ۵. مهم‌ترین متغیرهای در معرض خطر پیش‌روی امنیت آموزش اساتید

ردیف	مؤلفه امنیت	متغیر در معرض خطر	شاخص‌های مرکزی	
			میانگین	میانه
۱	امنیت اقتصادی	رضایت از میزان درآمد در مقایسه با درآمد سایر اساتید سایر رشته‌ها	۱/۹۹	۲
۲	امنیت اقتصادی	رضایت از میزان درآمد در مقایسه با درآمد جهانی اساتید هم‌رشته	۲/۰۵	۲
۳	امنیت فرایند یاددهی-یادگیری	توجه توأمان به مباحث نظری و عملی در تدریس	۲/۰۷	۲
۴	امنیت اقتصادی	رضایت از میزان درآمد اساتید در مقایسه با درآمد سایر مشاغل تخصصی جامعه	۲/۱۲	۲
۵	امنیت شغلی	رضایت از پایگاه اجتماعی شغل و نفوذ آن در جامعه	۲/۳۹	۲
۶	امنیت بهره‌وری	احساس مفید بودن به هنگام کار در دانشگاه	۲/۶	۲
۷	امنیت بهره‌وری	بهره‌وری در کارهای پژوهشی	۲/۶	۲
۸	امنیت شغلی	رضایت شغلی	۲/۶۹	۲
۹	امنیت تخصصی	نزدیکی فضای کار علمی در دانشگاه با تجربه و میدان عمل	۲/۷۳	۲

در جدول ۶، مؤلفه‌های امنیت آموزشی اساتید به تفکیک دانشکده‌ها آمده است. همانطور که مشاهده می‌شود، دانشکده‌های بیمه و مدیریت نسبت به سایر دانشکده‌ها وضع ایمن‌تری را برای اساتید تدارک دیده‌اند.

جدول ۶. مؤلفه‌های امنیت آموزشی اساتید به تفکیک دانشکده‌ها

مؤلفه	امنیت جسمانی	امنیت روانی	امنیت بهره‌وری	امنیت تخصصی	امنیت شغلی	امنیت اقتصادی	امنیت یادگیری	مجموع (دانشکده)	دانشکده
روانشناسی و علوم تربیتی	۳/۴۱	۲/۸۳	۲/۷۴	۲/۸۴	۲/۶۶	۲/۳۷	۲/۶۲	۲/۷۸	
ادبیات و زبان‌های خارجه	۳/۵۶	۲/۹۸	۲/۷۰	۲/۷۴	۲/۵۸	۲/۳۰	۲/۶۹	۲/۷۹	
حقوق و علوم سیاسی	۳/۴۳	۳/۱۱	۲/۷۳	۲/۸۰	۲/۶۸	۲/۳۵	۲/۵۹	۲/۸۱	
مدیریت و حسابداری	۳/۳۰	۳/۴۰	۲/۶۵	۲/۹۵	۳/۲۸	۲/۳۵	۳/۰۵	۳/۰۰	
علوم اجتماعی	۳/۴۸	۳/۱۲	۲/۷۷	۲/۷۰	۲/۷۰	۲/۲۱	۲/۵۳	۲/۷۹	
اقتصاد	۳/۵۵	۲/۷۹	۲/۶۵	۲/۷۹	۲/۵۵	۲/۳۹	۲/۶۶	۲/۷۷	
بیمه آکو	۳/۸۷	۳/۲۵	۲/۳۳	۳/۲۵	۲/۷۵	۲/۸۷	۲/۹۳	۳/۰۳	
مجموع (دانشگاه)	۳/۴۷	۳/۰۳	۲/۷۰	۲/۸۰	۲/۷۲	۲/۳۳	۲/۶۹	۲/۸۵	

در امنیت آموزشی اساتید ضریب همبستگی موجود بین مؤلفه‌های امنیت اقتصادی و امنیت تخصصی، ۰/۵ می‌باشد. همبستگی موجود بین سؤالات بخش اول پرسشنامه اساتید در جدول ۷ مشاهده می‌شود.

جدول ۷. همبستگی بین سؤالات پرسشنامه امنیت آموزشی دانشجویان

ردیف	مؤلفه	متغیر اول	متغیر دوم	ضریب همبستگی
۱	جسمانی	استاندارد بودن محیط دانشگاه	غیر قابل پیش‌بینی حوادث در دانشگاه	۰/۵۲
۲	بهره‌وری	احساس مفید بودن به هنگام کار در دانشگاه	بهره‌وری در کارهای پژوهشی	۰/۶۱
۳	بهره‌وری	احساس مفید بودن به هنگام کار در دانشگاه	بهره‌وری در کارهای آموزشی	۰/۵۷
۴	تخصصی	امکان ارتقای تخصص اساتید در دانشگاه	نزدیکی فضای کار علمی در دانشگاه با تجربه و میدان عمل	۰/۵۵
۵	شغلی	اطمینان اساتید از آتیه‌ی کار دانشگاهی	پویایی اساتید با وجود اطمینان خاطر ایشان نسبت به آینده‌ی کاری	۰/۶۳
۶	یاددهی- یادگیری	تحقق غایات تعیین شده برای مقطع در اثر طراحی درست دروس آن مقطع	امکانات لازم برای ارائه‌ی آموزش به روش صحیح و متناسب با محتوای درس	۰/۵۸

بخش دوم پرسش‌نامه سؤال مشترکی را راجع به هریک از مؤلفه‌های امنیت آموزشی فوق‌الذکر از اساتید پرسیده، و ایشان از بین گزینه‌های مشابه مهم‌ترین مانع تحقق و ارتقای امنیت آموزشی اساتید را در هر حوزه، انتخاب کرده‌اند. در واقع این گزینه‌ها بر مبنای محور فرایند ارتقای امنیت آموزشی، در الگوی جامع امنیت آموزشی طراحی شده و عبارتند از:

۱- مدیریت و رهبری ایمن

۲- سیاست‌ها، رویه‌ها و فرایندهای ایمن

۳- فعالیت‌های یادگیری و کارآموزی

۴- ایمنی فرهنگ نیروی کار

۵- امنیت اجرایی

جدول ۸، شاخص‌های مرکزی موانع امنیت آموزشی اساتید را نمایش می‌دهد. همانطور که ملاحظه می‌شود، در بیشتر مؤلفه‌های امنیت آموزشی اساتید، ضعف سیاست‌ها، قوانین و

رویه‌ها، به عنوان مانع اصلی امنیت آموزشی تلقی شده است. ضعف مدیریت به عنوان مانع اصلی، به ویژه در امنیت شغلی و امنیت یاددهی- یادگیری، قابل توجه است. ضعف فرهنگ حاکم بر نیروی کار در امنیت جسمانی اساتید، به عنوان مهم‌ترین مانع شناخته شده است.

جدول ۸. شاخص‌های مرکزی موانع پیش‌روی امنیت آموزش اساتید

مؤلفه	شاخص	میانگین	میانه	نما
امنیت جسمانی	۳/۳	۴	۴	۴
امنیت روانی-اجتماعی	۲/۳	۲	۲	۲
امنیت بهره‌وری	۲/۱	۲	۲	۲
امنیت تخصصی	۲/۴	۲	۲	۲
امنیت شغلی	۲/۹	۲	۲	۱
امنیت اقتصادی	۱/۸	۲	۲	۲
امنیت فرایند یاددهی-یادگیری	۲/۶	۲	۲	۱
مجموع	۲/۵	۲(ضعف سیاست‌ها، قوانین و رویه‌ها)	۲(ضعف سیاست‌ها، قوانین و رویه‌ها)	۲(ضعف سیاست‌ها، قوانین و رویه‌ها)

بحث و نتیجه‌گیری

در مراحل اولیه ارتقای امنیت آموزشی اولویت با مدیریت ریسک‌های داخلی، عینی، قابل پیش‌بینی، عام و عملیاتی است و در مراحل بعدی ارتقای امنیت آموزشی به مدیریت سایر ریسک‌ها پرداخته می‌شود. بنابراین متغیرهای مربوط به مؤلفه‌های امنیت فرایند یاددهی-یادگیری دانشجویان و اساتید، امنیت بهره‌وری و تخصصی اساتید به عنوان مهم‌ترین خطرات داخلی، در اولویت قرار می‌گیرند. از سوی دیگر متغیرهای مربوط به مؤلفه امنیت اقتصادی دانشجویان و اساتید، امنیت آتیه دانشجویان و امنیت شغلی اساتید که مهم‌ترین ریسک‌های خارجی هستند، در اولویت بعدی قرار می‌گیرند. با توجه به الگوی پیشنهادی امنیت آموزشی و نتایج به دست آمده از تجزیه و تحلیل داده‌ها، برنامه ارتقای امنیت آموزشی دانشگاه با رویکرد

فرافعال و فعال و با تأکید بر اصلاح سیاست‌ها، قوانین، رویه‌ها، ارتقای مدیریت ایمنی، و ارتقای فرهنگ سازمانی تنظیم شود.

بنابراین محورهای زیر در اولویت کاری برنامه ارتقای امنیت آموزشی قرار می‌گیرند:

- ارتقای کیفیت خدمات آموزشی
- نزدیک نمودن محتوای رشته‌های موجود در دانشگاه به فضای جهانی رشته
- بازنگری در تناسب ترکیب دروس ارائه شده در هر رشته با خروجی‌های آن
- ارتقای بهره‌وری اساتید در دانشگاه
- تسهیل مسیر ارتقای تخصص اساتید
- مرتبط نمودن کار اساتید در دانشگاه با فضای واقعی جامعه
- برگزاری کارگاه‌های کارآفرینی و ارتقای بازده اقتصادی در دانشگاه برای دانشجویان متناسب با رشته‌های تحصیلی ایشان
- ارتقای خدمات دانشجویی و رفاهی با توجه به وضعیت نسبتاً ضعیف امنیت اقتصادی دانشجویان
- نزدیک کردن درآمد اساتید به درآمد سایر مشاغل تخصصی در کشور و سطح جهانی درآمد اساتید
- تلاش در جهت ارتقای پایگاه اجتماعی و نفوذ اساتید رشته‌های علوم انسانی در جامعه
- اجرای برنامه ارتقای امنیت آموزشی نیازمند انجام پژوهش‌های زیر می‌باشد:
- انجام پژوهش‌هایی در جهت تضمین کیفیت خدمات آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی، از جمله پژوهش‌هایی مبتنی بر تحلیل اهمیت/عملکرد، جهت مشخص شدن نقاط قوت و ضعف خدمات آموزشی به صورت دقیق و مبتنی بر نگاه سرمایه-بازده
- انجام پژوهش‌هایی جهت تحلیل سیاست‌ها، قوانین و رویه‌های رایج در دانشگاه علامه طباطبائی از زاویه امنیت آموزشی؛ جهت تبیین مواردی که در راستای ارتقای امنیت آموزشی باید اضافه، بازنگری و یا اصلاح شوند.

منابع فارسی

- ایرجی راد، ارسلان (۱۳۹۰). آمار کاربردی. تهران: سمنگان.
- بیابان گرد، اسماعیل (۱۳۹۰). روش‌های تحقیق در روانشناسی و علوم تربیتی. تهران: دوران.
- جعفری، انوش (۱۳۹۱). ابعاد امنیت ملی (ملاحظات بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران)، تهران: کتاب آوا.
- جعفری، عباس. (۱۳۹۰). از امنیت ملی تا امنیت انسانی. ماهنامه تعالی حقوق، ۱(۲)، ۱۳-۱۵.
- دلاور، علی (۱۳۸۰). روش تحقیق در روانشناسی و علوم تربیتی. تهران: نشر ویرایش دهقانی، مرضیه؛ امین خندقی، مقصود؛ جعفری ثانی، حسین و نوغانی دخت بهمنی، محسن. (۱۳۹۰). واکاوی الگوی مفهومی در حوزه برنامه درسی: نقدی بر پژوهش‌های انجام شده با رویکرد طراحی الگو در برنامه درسی. پژوهش‌نامه مبانی تعلیم و تربیت، ۱(۱)، ۹۹-۱۲۶.
- سرمد، زهره، و بازرگان، عباس، و حجازی، الهه (۱۳۸۱). روش‌های تحقیق در علوم رفتاری. تهران: انتشارات مؤسسه نشر آگه.
- سیف، علی اکبر (۱۳۹۰). اندازه‌گیری، سنجش و ارزشیابی آموزشی، تهران: نشر دوران.
- سیف، علی اکبر (۱۳۹۰). روانشناسی پرورشی نوین (روانشناسی یادگیری و آموزش)، ویرایش ششم تهران: نشر دوران.
- عمادزاده، مصطفی (۱۳۸۸). اقتصاد آموزش و پرورش. اصفهان: جهاد دانشگاهی.
- فتحی واجارگاه، کوروش؛ پرداختچی، محمدحسن؛ ابوالقاسمی، محمود؛ محمدهادی، فریبرز (۱۳۹۰). تضمین کیفیت در آموزش منابع انسانی بر مبنای مدل تحلیل اهمیت/عملکرد؛ فصل‌نامه راهبردهای آموزش، ۴(۲)، ۶۵-۵۷.
- کریمی، آیت (۱۳۷۷). بیمه اموال و مسئولیت، جلد اول. تهران: نشر دانشکده امور اقتصادی.
- گرزین، زهرا (۱۳۸۴). ساخت و هنجاریابی آزمون احساس امنیت در بین مردم شهر گرگان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد سنجش و اندازه‌گیری، چاپ نشده، دانشگاه علامه طباطبائی.

- گروه مشاوران یونسکو، ترجمه فریده مشایخ (۱۳۸۹). فرایند برنامه‌ریزی آموزشی. تهران: مدرسه.
- مجردی، سعید (۱۳۹۱). اینترنت و امنیت اجتماعی. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- محسن پور، بهرام (۱۳۹۰). مبانی برنامه‌ریزی آموزشی. تهران: نشر سمت.
- نصری، قدیر (۱۳۹۰). درآمدی نظری بر امنیت جامعه‌ای (مفاهیم، مؤلفه‌ها و نظریه‌ها). تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

منابع لاتین

- Aven, T. (2014). What is safety science? *Safety Science*, 67, 15–20.
- B.Saleh Sedghpur, M.Sabbghan, F.Mokhtari. (2013). A Survey on the Pre Service Chemistry Teachers Lab Safety Education. *Social and Behavioral Sciences*, 90, 57-62
- Bronson, S., Bias. (2012). Campuse Security and Crime Prevention. *Handbook of Loss Prevention and Crime Prevention*. 406-411
- Cortez-Antig, C. (2011). Parents' Perception on De La Salle University-Dasmariñas Services. *US-China Education Review*, 8, 54-63.
- Deborah, A., Price, W.M. (2009). *Action Guide for Emergency Management at Institutions of Higher Education*.
- Gilda Rusu-Zagar, Ionel Iorga, Sorin Ovidiu Anghel, Catalin Rusu-Zagar.(2013). Occupational Safety and Health in National Education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 92, 832 – 837.
- Taherdoost, H., Sahibuddin, S., Namayandeh, M., & Jalaliyoon, N. (2011). Propose an educational plan for computer ethics and information security. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 28, 815-819.
- International, G.o.E.F.P. (2013). *AFE SCHOOLS A BEST PRACTICES GUIDE*
- Lawrence J. Fennelly, Marianna A. Perry. (2013). *the hand book of school security and safety*.
- Linda, J., Peñaloza, P.D. (2006). *Principal Investigator, safe schools report*. NM Public Education Department.
- Lumsden, L. (2002). *Perfilando a los estudiantes en relacion con la violencia (Profiling Students for Violence)*. ERIC Custom Transformations Team.

- M. Omidvari, N.M., J. Nouri.(2015). A pattern of fire risk assessment and emergency management in educational center laboratories. *Safety Science*, 73, 34-42.
- Mutch, C. (2015). The role of schools in disaster settings: Learning from the 2010–2011 New Zealand earthquakes. *International Journal of Educational Development*, 41, 283-291.
- National Clearinghouse for Educational Facilities. (2008). *Improving School Access Control*. National Institute of Building Sciences
- National summit on campus public safety.(2005). *strategies for colleges and universities in a homeland security environment*. Office of Community Oriented Policing Services
- Ronald F. Tunkel, M.C.J. (2000). *Bomb Threat Assessments*. SAFE SCHOOLS INITIATIVE DIVISION.
- Gyekye, S. A., & Salminen, S. (2009). Educational status and organizational safety climate: Does educational attainment influence workers' perceptions of workplace safety?. *Safety science*, 47(1), 20-28.
- Shuangyue Liu, Lina Chen, Juan Wang, DanWang, Fei Jiang.(2012).Reaserches on Mode and System of Individualized Safety Education. *Procedia Enginereeing*,45, 281-286
- Simone Robers, J.K. (2014). *Indicators of School Crime and Safety*. U.S. DEPARTMENT OF EDUCATIONU.S. DEPARTMENT OF JUSTICE OFFICE OF JUSTICE PROGRAMS.
- Thaler-carter, Ruth E. (2009). *APPA Participates in Innovative Effort to Enhance Campus Safety and Security*. facilities management.
- Alolah, T., Stewart, R. A., Panuwatwanich, K., & Mohamed, S. (2014). Determining the causal relationships among balanced scorecard perspectives on school safety performance: Case of Saudi Arabia. *Accident Analysis & Prevention*, 68, 57-74.
- Zhang, Y., Gawade, M., Lin, P. S., & McPherson, T. (2013). Educational campaign for improving pedestrian safety: a university campus study. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 96, 2756-2766.